

HOT POTATOES DASTURINING O‘ZBEK TILINI O‘QITISHDA O‘RNI VA AHAMIYATI

Komilova Zulxumor

*Farg‘ona Davlat universiteti
xumor851@mail.ru*

Olimova Qizlarxon Anvarjon qizi

Farg‘ona Davlat Universiteti 25-105-guruh talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Hot Potatoes dasturining o‘zbek tilini o‘qitish jarayonidagi o‘rni, imkoniyatlari va amaliy ahamiyati tahlil qilingan. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida yaratilgan bu dastur o‘quv jarayonini interfaol va samarali tashkil etishda muhim vosita sifatida baholanadi. Maqolada dastur modullari (JQuiz, JCloze, JMatch, JMix, JCross) orqali o‘zbek tili fanida grammatik, leksik va imloviy mashqlarni tuzish tajribalari keltiriladi. Shuningdek, dasturdan foydalanishning afzalliklari, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari ham yoritilgan. Natijada, Hot Potatoes dasturi o‘qituvchilar uchun o‘quv materiallarini ko‘rgazmali shaklda tayyorlash, o‘quvchilarda mustaqil fikrlash va til ko‘nikmalarini rivojlantirish imkonini beruvchi samarali metodik vosita ekanligi asoslab berilgan.*

Аннотация: *В данной статье анализируются роль, возможности и практическое значение программы Hot Potatoes в процессе обучения узбекскому языку. Данная программа, созданная на основе информационно-коммуникационных технологий, рассматривается как важный инструмент интерактивной и эффективной организации учебного процесса. В статье представлен опыт создания грамматических, лексических и орфографических упражнений по узбекскому языку посредством модулей программы (JQuiz, JCloze, JMatch, JMix, JCross). Также освещаются преимущества использования программы, существующие проблемы и пути их преодоления. В результате обосновано, что программа Hot Potatoes является эффективным методическим инструментом преподавателя для подготовки учебных материалов в наглядной форме, развития самостоятельного мышления и языковых навыков у студентов.*

Abstract: *This article analyzes the role, capabilities and practical significance of the Hot Potatoes program in the process of teaching the Uzbek language. This program, created on the basis of information and communication technologies, is considered an important tool for interactive and effective organization of the educational process. The article presents experiences in creating grammatical, lexical and spelling exercises in the Uzbek language through program modules (JQuiz, JCloze, JMatch, JMix, JCross). The advantages of using the program, existing problems and ways to overcome them are also highlighted. As a result, it is substantiated that the Hot Potatoes program is an effective*

methodological tool for teachers to prepare educational materials in a visual form, develop independent thinking and language skills in students.

Kalit so'zlar: *Hot Potatoes, o'zbek tili, raqamli ta'lim, interfaol metod, test tizimi, grammatik mashqlar, axborot texnologiyalari, innovatsion ta'lim, mustaqil o'qish, onlayn o'qitish.*

Ключевые слова: *Hot Potatoes, узбекский язык, цифровое образование, интерактивный метод, тестовая система, грамматические упражнения, информационные технологии, инновационное образование, самостоятельное обучение, онлайн-обучение.*

Keywords: *Hot Potatoes, Uzbek language, digital education, interactive method, test system, grammar exercises, information technologies, innovative education, independent learning, online learning.*

Kirish. Bugungi kunda ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalarni qo'llash o'qituvchining kasbiy mahoratini belgilovchi eng muhim omillardan biri bo'lib qoldi. Ta'limning raqamli shaklga o'tishi o'quvchilarda mustaqil o'rganish, tahlil qilish, interaktiv ishtirok va ijodiy yondashuvni talab qiladi. Shu nuqtai nazardan, kompyuter asosida yaratilgan Hot Potatoes dasturi til o'qitish jarayonini samarali tashkil etishda katta imkoniyatlarga ega.

Utanova V. M. o'z tadqiqotida ta'kidlaganidek: "Filologiya yoki boshqa fanlarni o'qitishda qo'llaniladigan zamonaviy, innovatsion va interfaol metodlar ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi". Demak, o'zbek tili fanini o'qitishda ham interfaol va texnologik yondashuvlar dars samaradorligini oshiradi, bu jarayonda Hot Potatoes dasturining o'rni alohida ahamiyatga ega.

1. Hot Potatoes dasturi haqida umumiy ma'lumot

Hot Potatoes — Kanadaning Vankuver universiteti tomonidan ishlab chiqilgan bepul dasturiy vosita bo'lib, o'qituvchilarga interfaol mashqlar yaratish imkonini beradi. Dastur quyidagi modullardan iborat:

JQuiz – test savollari (ko'p tanlovli, qisqa javobli, to'g'ri/noto'g'ri shakllar);

JCloze – matndagi bo'sh joylarni to'ldirish mashqlari;

JMatch – so'z va ma'nolarni moslashtirish;

JMix – so'z yoki gaplarni to'g'ri tartibga keltirish;

JCross – krossvordlar yaratish;

The Masher – barcha mashqlarni yagona tizimga birlashtirish uchun.

Ushbu modullar HTML formatida natija beradi, ya'ni yaratilgan mashqlarni onlayn yoki oflayn tarzda foydalanish mumkin.

2. Hot Potatoes dasturining o'zbek tili ta'limida qo'llanish imkoniyatlari

Hot Potatoes dasturi o'zbek tili darslarida leksik, grammatik, imloviy va matn ustida ishlash ko'nikmalarini shakllantirishda keng qo'llanilishi mumkin. Masalan: Leksik

mashqlar: JMatch orqali sinonim, antonim va soʻz birikmalarini moslashtirish. Grammatik mashqlar: JQuiz va JCloze yordamida qoʻshimchalarni toʻgʻri qoʻllashni mashq qilish. Matn tahlili: JMix orqali matn paragraflarini toʻgʻri tartibda joylashtirish. Oʻyin elementi: JCross yordamida krossvordlar tuzish orqali oʻquvchilarni qiziqtirish. Uranova N. U. oʻz maqolasida bu haqda shunday yozadi:

“Oʻqituvchining axborot texnologiyalarini qoʻllay olishi — uning pedagogik jarayonni samarali tashkil etish, ijodiy va texnologik madaniyatni shakllantirishining muhim koʻrsatkichi hisoblanadi”. Demak, Hot Potatoes dasturi oʻqituvchilarga aynan shu ijodiy yondashuvni amalga oshirish imkonini beradi.

3. Hot Potatoes dasturining afzalliklari

Hot Potatoes dasturining oʻzbek tili taʼlimidagi afzalliklari quyidagilardan iborat: 1. Interfaollik — oʻquvchilar dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylanadi.

2. Mustaqil oʻrganish — oʻquvchi oʻz xatosini darhol koʻradi va toʻgʻrilaydi.

3. Motivatsiya — oʻyin va test elementlari oʻquvchilarni ragʻbatlantiradi.

4. Moslashuvchanlik — har bir mashq oʻquvchilarning darajasiga qarab tuziladi.

5. Raqamli integratsiya — mashqlarni internet yoki flesh-xotira orqali taqdim etish mumkin.

Abdullayeva I. M. va Sharipova Z. Sh. oʻz maqolasida shunday taʼkidlaydi: “Yangi texnologiyalarni joriy etish orqali taʼlim tizimida sifat oʻzgarishlari yuz bermoqda, ayniqsa, oʻquv jarayonining interaktiv, moslashuvchan va individual yondashuvga asoslangan shakllari kengaymoqda.” (Abdullayeva I.M., Sharipova Z.Sh., 2023).

4. Oʻzbek tili darslarida Hot Potatoes dasturidan foydalanish tajribasi

Soʻnggi yillarda oliy taʼlim muassasalarida oʻzbek tili darslarida Hot Potatoes dasturidan foydalanish amaliyoti kengaymoqda. Masalan, “Soʻz turkumlari”, “Feʼl zamonlari”, “Sifat darajalari” kabi mavzularda test, juftlik topish yoki krossvord shaklidagi interfaol mashqlar yaratilmoqda. Natijada, oʻquvchi toʻgʻri javobni tanlagach, dastur javobni baholaydi va izoh beradi — bu esa oʻz-oʻzini nazorat qilish imkonini beradi.

Xulosa

Hot Potatoes dasturi oʻzbek tili taʼlimida innovatsion yondashuv sifatida muhim ahamiyatga ega. Dastur yordamida oʻquvchilarda interfaol, mustaqil va ijodiy fikrlash koʻnikmalari shakllanadi. Oʻqituvchi esa raqamli vositalar orqali darsni yanada samarali tashkil etadi.

Oʻzbekistonlik tadqiqotchilarning fikrlariga tayanib aytish mumkinki, taʼlimda texnologiyalarni joriy etish — bu zamonaviy pedagogning asosiy kompetensiyasidir. Kelajakda Hot Potatoes dasturining oʻzbek tiliga moslashtirilgan shablonlari va milliy platformalar bilan integratsiyasi oʻqitish sifatini yanada oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Uranova, N. U. (2022). O‘zbek tilini o‘qitishda zamonaviy texnologiyalarning o‘rni. Best Publication, №2.
2. Abdullayeva, I. M., & Sharipova, Z. Sh. (2023). O‘zbekistonda raqamli texnologiyalarni ta’limda qo‘llashning afzalliklari. InnoIST ilmiy jurnali, №3.
3. Utanova, V. M. (2023). O‘zbek tili fanini o‘qitishda innovatsion va pedagogik texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati. Herald of Kokand University, №1.
4. Fattullayeva, M. M. (2023). Ona tili va o‘qish savodxonligi darslarida qo‘llanadigan innovatsion pedagogik texnologiyalar. Worldly Journals, №4.
5. Axmedova, M. (2022). Axborot texnologiyalari va o‘zbek tili o‘qitish jarayoni. Toshkent: Fan nashriyoti.
6. Omonova, D. (2021). Innovatsion pedagogika va raqamli ta’lim vositalari. Samarqand: SamDU nashriyoti.
7. Hot Potatoes Official Website (2024). University of Victoria. <https://hotpot.uvic.ca>
8. Ta’lim muhitining transformatsiyasi: zamonaviy o‘qitishda raqamli texnologiyalarning o‘rni” xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to’plami. Toshkent 2025-yil 16-aprel, 22-23-betlar.
9. Tojiboyev, I., & Karimova, N. (2022). Raqamli ta’lim muhitida bo‘lajak o‘qituvchilarni tayyorlashning metodik asoslari. *Ta’lim va innovatsion tadqiqotlar jurnali*, 4(3), 87–95.
10. Qodirova, M. (2021). O‘zbekistonda raqamli ta’limni joriy etishning tashkiliy-pedagogik asoslari. *Pedagogika va psixologiya jurnali*, 2(1), 56–63.
11. Tojiboev I.T., Komilova Z.X. (2023). Some approaches to teaching programming languages in professional educational institutions. *Education and science in the XXI century*. 2 (38).
12. Tojiboev I.T., Komilova Z.X. (2023) The role of information technologies in teaching technical sciences in professional educational institutions. *Scientific and practical journal “Technique”*. Issue No.1.
13. Komilova, Z. Kh. (2023). The role and importance of information technology science in today's society. *Education and innovative research*. Bukhara State University, 2(2), 234-237.
14. Komilova Z.Kh, Nazirjonova. F.S The role of new information technologies in education. *Экономика и социум*. 2021, № 4-1 (83), -C.167-170.
15. Z. X. Komilova. Axborot texnologiyalari fanining hozirgi jamiyatdagi o‘rni va ahamiyati //Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar. Buxoro davlat universiteti. – 2023. – T. 2. – №. 2. – C. 234-237.
16. Z. X. Komilova & F. S. Nazirjonova. (2020). The value and role of interactive methods in the development of information technology in primary school pupil. *Academicia An International Multidisciplinary Research Journal (Double Blind Refereed & Reviewed International Journal)*. ISSN, 2249-7137.